

Länstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

1 (3)

Datum
2015-06-08

Diarienummer
430-2403-2015

Kulturdepartementet

103 33 Stockholm

Yttrande över Riksantikvarieämbetets rapport om Farokonventionen – Europarådets ramkonvention om kulturarvets samhälleliga värde (dnr Ku2014/591/KA)

Sammanfattande synpunkter

- ✓ Vi ställer oss positiva till förslaget att Sverige bör ratificera Farokonventionen.
- ✓ Vi delar Riksantikvarieämbetets bedömning att Farokonventionen skulle kunna fungera som en inspirationskälla för att utveckla kulturmiljöarbetet.
- ✓ Vi anser att det finns goda förutsättningar att anpassa konventionen efter svenska förhållanden.
- ✓ Det finns ett antal framtida utmaningar och möjliga negativa konsekvenser som behöver kunna hanteras vid en ratificering.

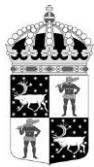
Länstyrelsens övergripande synpunkter

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) har gjort en grundlig genomgång av Farokonventionen och utredningen innehåller många kloka synpunkter rörande förutsättningarna för och konsekvenserna för svenskt kulturmiljöarbete vid en anslutning till Farokonventionen. Vi delar RAÄs bedömning att Farokonventionen skulle kunna fungera som en inspirationskälla för att utveckla kulturmiljöarbetet. En anslutning till Farokonventionen förefaller även kunna ske utan att några författningsmässiga ändringar kommer att krävas. Många av konventionens grundtankar överensstämmer dessutom med hur det svenska kulturmiljöarbetet redan idag bedrivs samt strävar mot. Konventionen lämnar även stort utrymme för de ratificerande länderna att själva anpassa nivån för implementeringen, vilket gör att den bör kunna anpassas efter svenska förhållanden. Vi ställer oss därför positiva till förslaget att Sverige bör ratificera Farokonventionen.

Nedan kommenteras remissen ytterligare beträffande framtida utmaningar och möjliga negativa konsekvenser av en eventuell ratificering av Farokonventionen.

Länstyrelsens övriga synpunkter

Konventionen lägger stort fokus vid att varje individ har rätt att vara med och uttolka vad kulturarvet kan vara och att kulturarvet inte bara ska definieras av experter utan att allmänheten i större utsträckning ska bjudas in i samtalet kring vad som är kulturarv. Vi menar dock i likhet med Riksantikvarieämbetet att konventionens starka betoning på medborgardeltagande samtidigt innebär en risk för att främst inflytelserika och resursstarka individer och grupper kommer till tals och får tolkningsföreträde. En stor framtida utmaning blir här att hitta sätt att få även mindre resursstarka individer och grupper att träda fram och komma till tals. Likaså anser vi att det blir än viktigare att det

fortsatt finns kulturarvsexperter som kan balansera olika individer och gruppers anspråk på den ”rätta historien”.

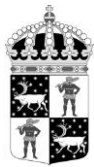
I konventionen finns en stark betoning på vad kulturarvet har för betydelse ”här och nu”. Här delar vi Riksantikvarieämbetets uppfattning om att detta i sin tur kan leda till att ett högt värderat och skyddat kulturarv ersätts av ett mer flyktigt definierat kulturarv. På sikt kan det även bli en förskjutning i bevarandet som är negativt för kulturarvets långsiktiga bevarande genom att kulturmiljövärden blir något samtida och förgängligt.

Enligt Farokonventionen förväntas kulturarvet bidra till en socialt hållbar utveckling för såväl enskilda individer som för samhället genom bland annat ökad livskvalitet och social sammanhållning. I likhet med Riksantikvarieämbetet anser vi dock att det i Farokonventionens visioner finns en övertro på kulturarvets förmåga att som det uttrycks i rapporten ”funktionellt tjäna samhället” samt att bruket av kulturarvet ska lösa en lång rad samhällsproblem. Konventionen förutsätter stor öppenhet, mångfald, generositet mellan olika intressen, grupper och individer samt en stor tilltro till att människor vill gott utan att det sker på andras bekostnad. Sett i ett historiskt perspektiv har det dock visat sig att det man hoppas uppnå inte alltid kunnat infrias i verkligheten.

I konventionen lyfts även fram att kulturarvet utgör en viktig resurs för en ekonomiskt hållbar utveckling, vilket vi kan hålla med om. Vi delar dock Riksantikvarieämbetes bedömning att det finns en risk att de ekonomiska drivkrafterna kan leda till ett överutnyttjande av kulturarvet. Ett alltför stort ekonomiskt fokus på kulturarvet kan även innebära att endast vissa delar av kulturarvet uppmärksammas på bekostnad av andra kulturarv vilka inte går att utveckla ekonomiskt. En stark betoning vid upplevelse- och brukarvärdet kan också på sikt leda till förenklade berättelser och att turismen befäster traditionella berättelser av kulturarv.

Konventionen betonar även vikten av en ökad tvärsektoriell samverkan mellan kulturmiljösektorn och andra samhällssektorer och introducerar begreppet *heritage communities*. Enligt Riksantikvarieämbetes tolkning av begreppet kan *heritage communities* närmast definieras som ett slags samverkansmodeller eller gemenskaper som kan likställas med olika typer av politiska gemenskaper där gemensamma värderingar utgör basen för gruppens existens. Här delar vi Riksantikvarieämbetets farhågor att det finns en stor risk att vissa *heritage communities* kan bli plattformar för politiska grupper med extrema åsikter som vill använda kulturarvet i sina egna syften på ett missvisande och exkluderande sätt.

Slutligen vill vi lyfta fram att det vid en eventuell ratificering av Farokonventionen kommer att finnas behov av att utveckla metoder och nya förhållningssätt jämfört med nuvarande kulturmiljöarbete för att kunna hantera ovan redovisade utmaningar och möjliga negativa konsekvenser. Det kommer även att finnas ett stort behov av att resurser tillskjutas kulturmiljösektorn för att nå en lyckad implementering, för att göra fler individer och grupper delaktiga i kulturmiljöarbetet och för att förverkliga konventionens ambitioner om ett ökat tvärsektoriella samarbete med andra samhällsområden.

Länsstyrelsen
Norrbotten

YTTRANDE

3 (3)

Datum
2015-06-08

Diarienummer
430-2403-2015

De som deltagit i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Sven-Erik Österberg med länsantikvarie Kerstin Lundin-Segerlund som föredragande. I den slutliga beredningen av ärendet har även avdelningschefen Andreas Lind och enhetschefen Patrik Wallgren deltagit.

Sven-Erik Österberg
Landshövding

Kerstin Lundin-Segerlund
länsantikvarie